Р Е Ш Е Н И Е
№ 43328

гр. София, 05.11.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, **Трето отделение 17 състав,** в публично заседание на 12.10.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ана Методиева

при участието на секретаря Грета Грозданова, като разгледа дело номер **9824** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД).

Образувано е по жалба на С. С. М., ЕГН [ЕГН], гражданка на Сирийската арабска република, подадена чрез адв. Я. К., срещу Заповед № ЗСПД/Д-С-СК/1837/09.07.2026 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – С., с която на основание чл. 3, т. 3 и т. 5 ЗСПД ѝ е отказана еднократна помощ при раждане на живо дете по чл. 6, ал. 1 ЗСПД за детето И. У. Х..

Жалбоподателката – С. С. М., излага доводи за незаконосъобразност и необоснованост на оспорената заповед поради нарушение на материалния закон и несъответствие с целта на закона. Посочва, че е гражданка на С. с предоставен бежански статут в Република Б. и че на 02.03.2025 г. е родила в страната детето И. У. Х., ЕГН [ЕГН]. Оспорва извода, че сирийското гражданство на членовете на семейството и липсата на спогодба между Република Б. и Сирийската арабска република изключват правото ѝ на помощта.

Позовава се на чл. 26, ал. 2 от Конституцията на Република Б. (КРБ) и поддържа, че чужденците, пребиваващи в страната, имат право на социално подпомагане. Счита, че чл. 3, т. 5 ЗСПД допуска предоставянето на семейни помощи на чужденци, когато това е предвидено в друг закон, какъвто е Законът за убежището и бежанците (ЗУБ). Излага съображения, че ЗУБ е специален по отношение на правата на чужденците с предоставена международна закрила и че признатото им право на социално подпомагане обхваща и помощта по чл. 6 ЗСПД.

Твърди, че отказът противоречи на чл. 31 от Регламент (ЕС) 2024/1347 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година относно стандартите за определянето на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила,

за единен статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, и за съдържанието на предоставената закрила, за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета и за отмяна на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета. Сочи, че регламентът е приложим от 12.06.2026 г., задължителен е в своята цялост, не се нуждае от транспониране и има предимство пред противоречащите му национални разпоредби. Поддържа, че правото на равно третиране по отношение на социалната сигурност и социалното подпомагане задължава административния орган да разгледа искането ѝ при условията, приложими за българските граждани.
Жалбоподателката се позовава и на чл. 2 и чл. 27 от Конвенцията на ООН за правата на детето във връзка с чл. 5, ал. 4 КРБ. Счита, че отказването на помощта поради гражданството на майката и детето представлява недопустимо различно третиране, несъвместимо със задължението на държавата да подпомага родителите при осигуряването на необходимия за развитието на детето жизнен стандарт. Позовава се на Решение № 8 от 15.11.2019 г. по к. д. № 4/2019 г. на Конституционния съд относно мястото на ратифицираните международни договори във вътрешния правен ред и предимството им пред противоречащи им законови разпоредби.
В молба от 09.10.2026 г., подадена чрез адв. Я. К., поддържа жалбата и изложените в нея доводи. Посочва, че раждането на детето и изпълнението на изискванията за помощта по чл. 6 ЗСПД не се оспорват, а спорът е относно приложението на чл. 3, т. 5 ЗСПД. В заключителната част на молбата се позовава на предоставен хуманитарен статут.
Прави искане оспорената заповед да бъде отменена. Претендира присъждане на адвокатско възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата.
Ответникът – директорът на Дирекция „Социално подпомагане“ – С., в писмен отговор от 28.08.2026 г., изразява становище за допустимост и неоснователност на жалбата. Поддържа, че заповедта е издадена от компетентен орган, при спазване на административнопроизводствените правила и в съответствие с материалноправните разпоредби на ЗСПД и правилника за неговото прилагане.
Позовава се на чл. 3, т. 3 ЗСПД относно семействата, в които единият родител е български гражданин, и на чл. 3, т. 5 ЗСПД относно семействата на чужди граждани. Излага съображения, че чужденците с предоставена закрила по ЗУБ не са изрично включени сред правоимащите по ЗСПД, поради което за предоставяне на семейни помощи на тези лица е необходимо наличието на международен договор със съответната държава. Подчертава, че помощта при раждане на живо дете е уредена в ЗСПД и че кръгът на правоимащите следва да се определя по този закон.
Сочи, че в заявлението-декларация жалбоподателката е посочила сирийско гражданство както за себе си, така и за детето И. У. Х.. Поддържа, че те не притежават българско гражданство, а Република Б. не е страна по международен договор със Сирийската арабска република за предоставяне на семейни помощи за деца. Счита, че ЗСПД е специален по отношение на общите нормативни актове и се прилага с предимство.
Прави искане жалбата да бъде отхвърлена. В съдебното заседание ответникът не се представлява.
Административен съд – София-град, III отделение, 17 състав, като обсъди твърденията на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:
С. С. М. е гражданка на Сирийската арабска република с предоставен статут на бежанец в Република Б.. Това обстоятелство се установява от представеното копие на карта на бежанец № [ЕИК], издадена от МВР на 20.02.2025 г., с посочена валидност до 16.01.2030 г.
От представеното удостоверение за раждане – дубликат, издадено на 04.08.2025 г. въз основа на акт за раждане № 0069 от 07.03.2025 г., съставен в Столична община, район „С.“, се установява,

че И. У. Х., ЕГН [ЕГН], е [дата на раждане] в [населено място] и е гражданин на Сирийската арабска република. Като негова майка е вписана С. М. С., ЕГН [ЕГН].
На 03.07.2026 г. жалбоподателката е подала до ДСП – С. заявление-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-СК/1837 за отпускане на еднократна помощ при раждане на живо дете по чл. 6 ЗСПД. Посочила е настоящ адрес в [населено място], [улица], ет. 12, ап. 8, и сирийско гражданство. В заявлението са вписани две деца, като И. У. Х. е посочен на второ място. За децата е декларирано сирийско гражданство. Жалбоподателката е декларирала, че детето не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, и е избрала получаване на помощта чрез териториалните поделения на „Български пощи“ ЕАД.
Върху първата страница на заявлението-декларация, при данните за документа за самоличност, е отразено ръкописно „хуманитарен статут“. В частта, попълвана от длъжностно лице, е отбелязано, че майката няма право на еднократната помощ за второ дете.
На 08.07.2026 г. е изложено становище за отказ на основание чл. 3, т. 3 ЗСПД. Становището е съгласувано на 09.07.2026 г.
На 09.07.2026 г. директорът на ДСП – С. е издал Заповед № ЗСПД/Д-С-СК/1837. С нея на основание чл. 10, ал. 4 и чл. 6, ал. 1 ЗСПД и чл. 4 от Правилника за прилагане на Закона за семейни помощи за деца (ППЗСПД) е отказано отпускането на еднократна помощ при раждане на живо дете за И. У. Х..
В мотивите на заповедта е посочено, че членовете на семейството са граждани на Сирийската арабска република и няма сключена спогодба между Република Б. и тази държава за изплащане на семейни помощи за деца – чл. 3, т. 5 ЗСПД. Допълнително е посочено, че детето няма българско гражданство и Република Б. не е страна по международен договор за двустранно сътрудничество със Сирийската арабска република – чл. 3, т. 3 ЗСПД.
При така установеното от фактическа страна от правна страна съдът приема следното:
Жалбата е процесуално допустима – подадена е срещу подлежащ на съдебен контрол индивидуален административен акт, от неговия адресат, за когото отказът поражда неблагоприятни правни последици, и при наличие на правен интерес от оспорването. Не се установява просрочване на жалбата. Отбелязаната върху заповедта дата 16.06.2026 г. предхожда както подаването на заявлението-декларация на 03.07.2026 г., така и издаването на самата заповед на 09.07.2026 г., поради което не удостоверява съобщаване на процесния акт на тази дата. При липса на други доказателства за датата на съобщаването не може да се приеме, че срокът по чл. 149, ал. 1 АПК е изтекъл преди подаването на жалбата на 30.07.2026 г. Не е допустимо отразената дата да се замества по предположение с друга дата. Самият ответник също приема жалбата за допустима.
Разгледана по същество, жалбата е основателна.
На основание чл. 168, ал. 1 АПК съдът извършва проверка на законосъобразността на оспорения административен акт на всички основания по чл. 146 АПК, като не се ограничава с доводите на жалбоподателката. Съгласно чл. 142, ал. 1 АПК съответствието на акта с материалния закон се преценява към момента на издаването му. При оспорване на отказ жалбоподателят установява наличието на условията за издаване на искания благоприятен акт съгласно чл. 170, ал. 2 АПК, а административният орган следва да установи фактическите основания на постановения отказ и спазването на законовите изисквания при издаването му.
Съгласно чл. 10, ал. 4 ЗСПД семейните помощи за деца се отпускат със заповед на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ или на упълномощено от него лице. По силата на чл. 10, ал. 5 ЗПД отказът се мотивира и се съобщава писмено на заявителя. Оспорената заповед е издадена от директора на ДСП – С. по заявление на лице с посочен настоящ адрес в район „С.“, [населено

място]. Следователно актът е издаден от орган, на който законът предоставя правомощието да се произнесе по искането, в рамките на неговата материална и териториална компетентност. Не се установява основание за отмяна по чл. 146, т. 1 АПК.
Спазена е предвидената писмена форма. Заповедта съдържа данни за издателя и адресата, индивидуализира заявлението и детето, за чието раждане е поискана помощта, и съдържа разпоредителна част, фактически и правни основания и указания за обжалване. Посочените мотиви позволяват да бъдат установени причините за отказа и да бъде упражнен съдебен контрол. Неправилното разбиране за приложното поле на посочените разпоредби е въпрос на материална законосъобразност, а не липса на мотиви. Не е налице основанието по чл. 146, т. 2 АПК.
В административното производство е прието заявление-декларация по образец, извършена е преценка от длъжностно лице и е постановен изричен акт. Обстоятелствата, въз основа на които е постановен, са посоченото сирийско гражданство и липсата на двустранна спогодба. По тези факти между страните няма спор. Не се установява самостоятелно съществено нарушение на административнопроизводствените правила, което да обосновава отмяна по чл. 146, т. 3 АПК.
Спорът по същество е дали сирийското гражданство на майката и детето и липсата на двустранна спогодба за семейни помощи са достатъчни да обосноват отказ по заявление, в което е отразен хуманитарен статут на заявителката, без да се съобразят правата, произтичащи от предоставената ѝ закрила.
Съгласно чл. 6, ал. 1 ЗСПД майката има право на еднократна помощ при раждане на живо дете независимо от доходите на семейството, когато детето не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето. Размерът се определя ежегодно със закона за държавния бюджет и се диференцира според поредността на децата, родени от майката – чл. 6, ал. 2 ЗСПД. При определяне на поредността се вземат предвид децата, които са живи в момента на раждането – чл. 6, ал. 4 ЗСПД. По силата на чл. 12, ал. 1, т. 2 ЗСПД правото се погасява след навършване на тригодишна възраст от детето.
Съгласно чл. 3, т. 3 ЗСПД право на семейни помощи имат семействата, в които единият родител е български гражданин, за децата с българско гражданство, които отглеждат в страната. По силата на чл. 3, т. 5 ЗСПД право на такива помощи имат и бременните жени – чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на помощите е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република Б. е страна.
Разпоредбите на чл. 3, т. 3 и т. 5 ЗСПД уреждат различни хипотези на достъп до семейни помощи. Неизпълнението на предпоставките по т. 3 не изключва самостоятелно приложението на т. 5 или на правата, произтичащи от правото на Европейския съюз. Поради това липсата на българско гражданство на детето не е общо и достатъчно основание за отказ, без да бъде съобразен режимът, приложим към семейството на чуждите граждани и предоставената закрила. Обратното разбиране би обезсмислило самата възможност за достъп на тези семейства до помощите.
Неоснователно е и становището, че международната спогодба със страната на гражданство е единственото възможно основание за отпускане на помощта. Чл. 3, т. 5 ЗСПД предвижда алтернативни основания – друг закон или международен договор. Следователно липсата на двустранна спогодба не освобождава административния орган от задължението да съобрази законовия режим на предоставената закрила и приложимите норми на правото на Съюза.
ЗУБ урежда както предоставянето на закрила, така и произтичащите от нея права и задължения. Съгласно чл. 32, ал. 2 ЗУБ чужденецът с предоставен статут на бежанец има правата и задълженията на български гражданин при предвидените в тази разпоредба изключения. По силата на чл. 32, ал. 3 ЗУБ чужденецът с предоставен хуманитарен статут има правата и

задълженията на чужденец с разрешено постоянно пребиваване в Република Б.. Тези правила следва да бъдат съобразени при определяне на правното положение на заявителката, а не то да се свежда единствено до държавата на нейното гражданство.
При прилагането на тази уредба следва да се разграничат статутът на бежанец и хуманитарният статут, както и правното основание за предоставянето на последния. Видът, датата и основанието на предоставената закрила се установяват от съответния акт и удостоверяващите го документи, а не само от означенията, използвани от процесуалния представител. Отбелязването „хуманитарен статут“ в заявлението е относимо към правното положение на заявителката и не може да бъде пренебрегнато при преценката по чл. 3, т. 5 ЗСПД. Същевременно то не дава основание по предположение да се приеме, че е предоставен сатут на бежанец, нито че детето има самостоятелно предоставена международна закрила.
Систематичното място на помощта в ЗСПД, на което се позовава ответникът, определя националните предпоставки и реда за отпускането ѝ, но не позволява изключване на права, гарантирани от приложим акт на Европейския съюз. Съотношението между специална и обща национална уредба не може да обоснове предимство на национален закон пред пряко приложима разпоредба на правото на Съюза.
При определяне на приложимото във времето право следва да се разграничат възникването на правото на помощ и последващото му упражняване. Съгласно чл. 12 ППЗСПД правото на еднократна помощ при раждане възниква от датата на раждането, освен ако детето е настанено за отглеждане извън семейството към датата на подаване на заявлението-декларация. В случая детето е родено на 02.03.2025 г., а представената карта на бежанец е издадена на жалбоподателката на 20.02.2025 г., което установява предоставянето на статута преди раждането.
Към датата на раждането е действала Директива 2011/95/ЕС. Нейният чл. 29, § 1 гарантира на лицата с предоставена международна закрила социалното подпомагане, предвидено за гражданите на държавата членка, предоставила закрилата. По отношение на бежанците разпоредбата установява задължение за национално третиране, на което те могат да се позоват пред националния съд, за да бъде преодоляно противоречащо му вътрешноправно ограничение. В този смисъл Решение от 21.11.2018 г. по дело C-713/17, A., EU:C:2018:929, т. 25–29 и т. 38–41, на Съда на Европейския съюз.
Към датата на заявлението-декларация – 03.07.2026 г., и към датата на оспорената заповед – 09.07.2026 г., вече се прилага Регламент (ЕС) 2024/1347. Съгласно чл. 42, втора алинея от него, съобразно поправката, публикувана в ОВ L, 2025/90926 от 25.11.2025 г., регламентът се прилага от 12.06.2026 г., а чл. 41 отменя Директива 2011/95/ЕС от същата дата. Основателен е доводът на жалбоподателката относно началната дата на прилагането му. Регламентът е акт на вторичното право на Съюза, задължителен в своята цялост и пряко приложим по силата на чл. 288, втора алинея ДФЕС. Неточното му определяне в жалбата като акт на първичното право не променя тези правни последици.
Чл. 31, § 1 от регламента гарантира на лицата с предоставена международна закрила равно третиране с гражданите на предоставилата закрилата държава членка по отношение на социалната сигурност и социалното подпомагане. Правото на жалбоподателката на такова третиране е било гарантирано и от действащия към раждането чл. 29, § 1 от Директива 2011/95/ЕС. Следователно изводът за недопустимост на отказа, основан единствено на гражданството и липсата на двустранна спогодба, не изисква придаване на обратно действие на регламента към раждането през 2025 г.
Следователно доводът на ответника, че специалният характер на ЗСПД налага отказ на всички лица с предоставена закрила, освен при наличие на двустранна спогодба, е неоснователен.

Националният закон следва да бъде приложен заедно с уредбата на конкретния статут и в съответствие с относимите норми на правото на Съюза. Когато съответстващо тълкуване е невъзможно, противоречащото национално ограничение се оставя без приложение в обхвата на гарантираните от съюзното право права. Това задължение обвързва и административния орган при разглеждане на заявлението.
Основателно е позоваването на чл. 26, ал. 2 КРБ като изходно правило за правното положение на пребиваващите в страната чужденци. Конституционната норма не създава сама по себе си безусловно право на всяка предвидена в закон помощ за всеки чужденец. Тя обаче изисква правното му положение да бъде преценено според Конституцията, законите и ратифицираните международни договори. Поради това изключението относно права, за които се изисква българско гражданство, не е основание да бъде пренебрегнат специалният режим на предоставения статут или признато от приложимото право право на равно третиране.
Семейните помощи по чл. 1, ал. 2 ЗСПД подпомагат отглеждането на децата в семейна среда, а финансирането им със средства от държавния бюджет по чл. 5 ЗСПД е израз на социалната функция на държавата и на закрилата по чл. 47, ал. 1 КРБ. Отделното им уреждане не отнема характера им на подкрепа за родителите и децата и не оправдава изключване на семейства, за които приложимото право признава достъп до такава подкрепа.
Изводът, че липсата на двустранна спогодба не е достатъчна за отказ на семейни помощи на лица с предоставена международна закрила и че чл. 3, т. 5 ЗСПД следва да се прилага с оглед на специалния им статут и относимите международни и съюзни норми, е възприет и в практиката на Върховния административен съд. В този смисъл Решение № 13461 от 10.12.2015 г. по адм. д. № 6027/2015 г., VI отделение, и Решение № 14385 от 27.11.2017 г. по адм. д. № 8924/2016 г., VI отделение, на ВАС. Тази практика е относима към правния въпрос за недопустимостта на отказ, основан единствено на гражданството и липсата на спогодба, като настоящият спор се разрешава при съобразяване и на действащия към издаването на заповедта Регламент (ЕС) 2024/1347.
Като е отказал помощта единствено поради сирийското гражданство на майката и детето и липсата на двустранна спогодба, без да съобрази установения статут на бежанец на заявителката и произтичащото от него право на равно третиране, административният орган е приложил неправилно материалния закон. Налице е основанието за отмяна по чл. 146, т. 4 АПК.
Оспорената заповед не съответства и на целта на закона. Помощта по чл. 6, ал. 1 ЗСПД е насочена към подпомагане на майката при раждане на живо дете и отглеждането му в семейна среда. Изключването на заявителката поради гражданството ѝ, без съобразяване на правата, произтичащи от предоставената закрила, препятства тази цел и засяга подкрепата за детето по причина, която не представлява допустимо основание за различно третиране в разглеждания случай. Налице е и основанието по чл. 146, т. 5 АПК.
По изложените съображения, съдът намира, че оспорената заповед е незаконосъобразна, поради което същата следва да бъде отменена, а преписката изпратена на административния орган за ново произнасяне при спазване на указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящото решение. На основание чл. 174 АПК следва да бъде определен срок за издаване на административния акт, а именно четиринадесет дни.
С оглед изхода на спора е основателно своевременно заявеното искане за присъждане на възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗАдв на адв. Я. М. К.. При определяне на размера съдът прилага чл. 38, ал. 2 във връзка с чл. 36, ал. 3 и 4 ЗА, съобразно § 21, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата (ДВ, бр. 17 от 2026 г.), при прилагане по аналогия на чл. 8, ал. 3 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа, относно административните дела без определен

материален интерес. Посочената в наредбата стойност се съобразява като ориентир, без да се възприема като задължителен минимален размер. Съдът отчита изготвянето на мотивирана жалба, прегледа на преписката и изготвянето на молба-становище. Фактите са с ограничена сложност, но правният спор изисква съвместна преценка на ЗСПД, ЗУБ и европейската уредба. Не се установяват допълнителни данни обосноваващи увеличение. При тази преценка справедливо и съответстващо на извършената работа е възнаграждение от 300,00 евро. То следва да се заплати от Агенцията за социално подпомагане като юридическото лице, в чиято структура е органът, издал отменения акт.
Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2, чл. 173, ал. 2 и чл. 174 АПК, Административен съд – София-град, III отделение, 17 състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Заповед № ЗСПД/Д-С-СК/1837/09.07.2026 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – С..
ИЗПРАЩА преписката на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – С. за ново произнасяне по заявление-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-СК/1837 от 03.07.2026 г. на С. С. М..
ОПРЕДЕЛЯ срок за произнасяне на административния орган – 14-дневен от получаване на преписката.
ОСЪЖДА Агенцията за социално подпомагане, [населено място], [улица], да заплати на адвокат Я. М. К., със служебен адрес: [населено място], [улица], партер, разноски по делото в размер на 300,00 (триста) евро, на основание чл. 143, ал. 1 АПК във връзка с чл. 38, ал. 2 ЗАдв.
Решението не подлежи на обжалване на основание чл. 10, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца.

СЪДИЯ: